

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант програми

Андрій ДОРОНІН

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«28» серпня 2024 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ»

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 073 Менеджмент
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Менеджмент
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, заочна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Харків – 2024 р.

Розробник Самойленко І.О., проф. каф. 602, д.екон.н., доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту та
бізнес-адмініструванн

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри к.е.н., доцент

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

В.П. Гатило

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

здобувач ОП «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня

(підпис)

К. Гордієнко

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Самойленко Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту. Стаж науково-викладацької діяльності більше 16 років. Розробник та викладач дисциплін: «Динамічне лідерство», «Самоменеджмент», «Контролінг», «Зовнішньоекономічна діяльність», «Інвестиційний менеджмент», «Енергетичний менеджмент» та ін.

Напрями наукових досліджень: лідерство, енергетична інфраструктура, соціальна відповідальність, самоменеджмент.

E-mail: samoylbox@gmail.com

Робоче місце: 304 ім. к.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 (другий).

Обсяг дисципліни: 5,5 кредити ЄКТС/165 годин, у тому числі аудиторних – 64 год., самостійної роботи здобувачів – 101 год.

Форма здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (екзамен).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – вступ до фаху, операційного менеджменту, управління конкурентоспроможністю підприємства, стратегічного управління.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – контролінг, менеджмент, управління персоналом, управління інноваціями, маркетинг.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: курсу - формування сучасного (на основі системного підходу) світогляду щодо створення, функціонування й еволюції організацій, формування у студентів цілісного уявлення про закони розвитку, принципи та механізми функціонування організаціями, а також отримання студентами спеціальних знань і навичок дослідження організацій і розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності їх функціонування, необхідних для професійної діяльності.

Завдання: теоретична та практична підготовка студентів з питань: забезпечення студентів знаннями про теорію та практику функціонування організацій у мінливих умовах сучасного ринкового соціально-економічного середовища, про регулювання процесів, що в них відбуваються, у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем тощо; вивчення основних

організаційних теорій; вивчення теоретико-методологічних засад створення й функціонування організацій; засвоєння основних методичних підходів аналізу внутрішнього й зовнішнього середовищ організації; набуття вмінь побудови організаційних структур організацій різних типів; формування навичок трансформації, створення іміджу й культури організацій.

Компетентності, які набуваються.

ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК1 Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК2 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК7 Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК12 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК14 Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

Очікувані результати навчання:

РН5 – Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

РН8 – Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

РН11 – Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

РН12 – Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації

Міждисциплінарні зв'язки: менеджмент, управління інноваціями, маркетинг.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Основні теоретичні положення

Тема 1. Методологічні засади теорії організацій

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.

Практичне заняття: Основні характеристики і властивості організації.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Стисла анотація Сутність поняття «організація». Закони організації. Закони функціонування (статичні) організації: закон композиції; закон пропорційності; закон найменших. Закони розвитку (динаміки) організації: закон онтогенезу (перетворення); закон синергії; закон інформованості-упорядкованості; закон єдності аналізу й синтезу, закон самозбереження.

Принципи організації: принцип ланцюгового зв'язку; принцип інгресії; принцип підбору; принцип рухомої рівноваги; принцип слабкої ланки. Групування принципів. Етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілість, старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.

Практичне заняття: Функціонування організації як складної відкритої соціотехнічної системи.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Стисла анотація: Організаційні теорії: класична організаційна теорія; теорії організаційної поведінки: теорія інститутів та інституційних змін; популяційно-екологічна (еволюційна) теорія; тектологія О. Богданова; ноосфера В.І. Вернадського. Еволюція теоретичних концепцій організації.

Основні моделі організацій: органічна та механістична моделі. Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 9 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Організація як система

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.

Практичне заняття: Загальноприйняті моделі управління організацією.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Стисла анотація: Аспекти організаційного порядку. Типологія організацій. Класифікація організацій за ознаками: за принципами управління; за функціональними ознаками; за ознакою реалізації суспільних функцій; за ознакою визначення цілі (ціннісно-орієнтовані організації; організації, які формують власні цілі; цілескеровані організації; цілеспрямовані організації; цілеорієнтовані організації; цілепридатні організації; паразитичні організації), за формою власності.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Організація як соціум

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.

Практичне заняття: Формування місії організації.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Стисла анотація: Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Активність і опірність соціальної організації. Загальні риси соціальної організації. Основні види соціальних організацій: формальна й неформальна організації. Механізми регулювання (регулятори) у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління), організаційний порядок.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Самоорганізація

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.

Практичне заняття: Побудова дерева цілей організації.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Стисла анотація: Природно-наукові засади синергетики. Ентропія. Самоорганізація як ґрунтовний процес природи. Антиентропійна спрямованість самоорганізації. Сутнісний зміст синергетики. Синергетична концепція самоорганізації. Основні положення синергетичної концепції самоорганізації. Аттрактори, біфуркація, фрактали, детермінований хаос. Процеси самоорганізації. Необерненість і неповторюваність самоорганізації. Принципи самоорганізації: принцип від'ємного зворотного зв'язку; принцип позитивного зворотного зв'язку. Спонтанність і випадковість. Гнучкість організації. Гнучкість процесу. Гнучкість системи. Виробнича гнучкість: фактори та функціональні й структурні ознаки виробничої гнучкості.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі) - 2 години.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Дослідження та проектування організації

Тема 6. Аналіз зовнішнього й внутрішнього середовища організації

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.*

Практичне заняття: Стадії життєвого циклу організації

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Стисла анотація: Внутрішнє середовище організації. Змінні всередині організації (внутрішні фактори): цілі, завдання, структура, технологія, люди. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори. Взаємозв'язок внутрішніх факторів. Методи дослідження внутрішнього середовища організації: аналітичні методи; експертні методи; лінійне програмування; динамічне програмування; діагностування (експрес-діагностика, ґрунтовна діагностика); внутрішній моніторинг (моментні спостереження, постійні спостереження). Зовнішнє середовище організації. Мікрооточення (фактори зовнішнього середовища безпосереднього впливу). Макрооточення (фактори зовнішнього середовища опосередкованого впливу). Методи дослідження зовнішнього середовища (зовнішній моніторинг): зовнішнє спостереження; цільове спостереження; неформальний пошук; формальний пошук. Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.*

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 7. Методи дослідження та прийняття управлінських рішень в діяльності організації

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 8 годин.*

Практичне заняття: Роль і значення організації в житті індивіда. Основні види соціальних організацій.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Стисла анотація: Методи досліджень діяльності організацій: діалектичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Врахування ризиків при прийнятті управлінських рішень.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Організаційне проектування

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.*

Практичне заняття: Організаційні форми компанії. Взаємозв'язок організації з зовнішнім середовищем. Аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища організації за допомогою SWOT – аналізу. SNW – аналіз. PEST – аналіз. Метод побудови профілю середовища. Врахування ризиків при прийнятті управлінських рішень.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Стисла анотація: Концептуальні терміни: організаційна форма управління (ОФУ); відносини; децентралізація; стратегія; структура; виробнича структура; технологічна структура; зв'язок; структура управління; ланка управління; рівень управління. Сутність та етапи організаційного проектування. Переваги та недоліки традиційних та адаптивних організаційних форм управління. Теоретичні засади створення й розвитку організаційних форм управління. Методологія проектування та концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління. Основні методологічні принципи проектування організаційних форм управління. Методи проектування організаційних форм управління. Процес проектування організаційних форм управління: зміст основних етапів проектування ОФУ (передпроектної підготовки, проектування, впровадження проекту). Розробка організаційного робочого проекту. Оцінка ефективності організаційних форм управління. Підходи до оцінки ефективності організаційних форм управління. Показники оцінки ефективності. Методика розрахунку: ефективності ОФУ; ланковості; територіальної концентрації; дублювання функцій; надійності системи управління; централізації (децентралізації) функцій; ефективності використання інформації. Перспективи розвитку організаційних утворень.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 13 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Культура організації

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 9 годин.*

Практичне заняття: Організаційна культура в діяльності організації. Діагностика оргкультури.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Стисла анотація: Зміст понять «культура» і «організаційна культура». Концептуальні підходи до формування організаційної культури. Моделі та характеристики організаційної культури. Громадянська й корпоративна культури. Типологія організаційних культур. Визначальні фактори культури організації. Підходи до типізації організаційних культур. Характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей. Сучасна українська організаційна культура: джерела та основний зміст.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 11 годин.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі) - 2 години.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Студенти виконують індивідуального завдання «Діагностика організації»

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Контроль і оцінювання якості набутих знань, умінь та практичних навичок студентів має системний характер, базується на принципі наскрізного контролю, який дозволяє забезпечити взаємозв'язок між усіма видами навчального процесу: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота студента, поточний контроль, залік. Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів підсумкового контролю у вигляді письмового іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...2	11	0...22
Модульний контроль	0...30	1	0...30
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...32	1	0...32
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох теоретичних запитань та практичного завдання. За повну правильну відповідь на теоретичні запитання студент отримує по 30 балів, за повну правильну відповідь на практичне завдання – 40 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи та домашні завдання. Знати предмет, мету і завдання контролінгу в системі управління підприємством. Знати складові оцінки інвестиційних проектів у контролінгу. Вміти здійснити аналіз беззбиткової роботи підприємства. Вміти провести факторний аналіз собівартості.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі практичні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах. Виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Уміти провести експертну діагностику фінансово-господарського стану підприємства. Розуміти сутність контролінгу у системі прийняття управлінських рішень.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Повно знати основний та додатковий матеріал та уміти його застосовувати. Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Безпомилково виконувати та захищати всі самостійні роботи в обумовлений викладачем строк з докладним обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах. Прийняти участь у студентській конференції. Відмінно захистити підсумковий проект (індивідуальне завдання).

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

11. Методичне забезпечення

– Навчально-методичне забезпечення дисципліни "Теорія організацій" для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; розроб. В. М. Момот. - Харків, 2019. - 266с. – режим доступу:

http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/Teoriya_Organizacij.pdf

– Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=887>

12. Рекомендована література

Базова

1. Білявська Ю. В. Теорія організації : підручник / Ю. В. Білявська, Н. В. Микитенко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 424 с.
2. Жуковська Л. Е., Борисевич Є.Г., Стрельчук Є.М. Теорія організацій : навч.посібник. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. 148 с.
3. Колосов А.М., Прус. Н.В. Теорія організації : навч. посібник. Луганськ : Елтон-2, 2014. 211 с.

Допоміжна

1. Шавкун, І.Г. Формування іміджу організації : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Менеджмент». Запоріжжя : ЗНУ, 2016. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2015/12/0038350.pdf> .
2. Теорія організації [Текст] : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України” ; [уклад.: М. Л. Гончарова, Г. О. Мірошніченко]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. – 134 с
3. Ситник Й. С. Менеджмент організацій. Начальний посібник. Львів: «Тріада плюс», Київ «Алерта», 2008. 456 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
2. https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/sestr.htm. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
3. www.rada.gov.ua/. Офіційний портал Верховної Ради України.
4. <http://www.mahindrasatyam.com>. Лідерство в питаннях та відповідях.